

บทที่ 5

ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร

ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็น 3 ระยะ คือ 1) ผลการกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรฉบับร่าง 2) ผลการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรการฝึกอบรมเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรฉบับร่าง 3) ผลการจัดทำแผนการเรียนรู้ตามแนวทางพุทธลีลาการสอน ได้ผลดังนี้

5.1 ผลการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร

5.1.1 ผลการกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรฉบับร่าง

5.1.1.1 หลักสูตรการฝึกอบรมเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรฉบับร่าง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนการศึกษาข้อมูลพื้นฐานนำมา กำหนดหลักสูตรฉบับร่าง ได้องค์ประกอบของหลักสูตร 10 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ชื่อหลักสูตรการฝึกอบรม 2) ลักษณะทั่วไป เป็นหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) โครงสร้างหลักสูตร 5) จำนวนผู้เรียน 6) ระยะเวลาฝึกอบรม 8) การวัดและประเมินผล 7) การจัดกิจกรรมการสอน 9) สถานที่ฝึกอบรม 10) แผนการเรียนรู้โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 10.1) ชื่อหลักสูตรเยาวชนต้นแบบการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร 10.2) ลักษณะทั่วไป เป็นหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น 10.3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

หลักสูตรนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้เรียนรู้ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร เพื่อนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ไว้ซึ่งความรู้ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร อีกทั้งหลักสูตรยังมุ่งเน้นพัฒนาเยาวชนให้เป็นต้นแบบการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3 ด้าน คือ 1) คุณลักษณะด้านความเก่ง มีความรู้คิดเป็นทำเป็น 2) คุณลักษณะด้านความดี มีใจเอื้อเฟื้อแบ่งปันมีเจตคติที่ดีมีบุคลิกภาพที่ดี 3) คุณลักษณะด้านมีจิตอาสาพัฒนาท้องถิ่น

5.1.1.2 โครงสร้างหลักสูตร

1) ขอบข่ายของหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วยแผนการเรียนรู้ภาคทฤษฎี และปฏิบัติ จำนวน 7 แผน

1.1) แผนการเรียนรู้ เรื่องความเป็นมาและความสำคัญของพืชสมุนไพร

1.2) แผนการเรียนรู้เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพืชสมุนไพร

1.3) แผนการเรียนรู้ เรื่องกลุ่มอาการของโรคที่ควรใช้หรือไม่ควรใช้สมุนไพร

1.4) แผนการเรียนรู้ เรื่องวิธีการปรุงยาและการใช้ยาสมุนไพร

1.5) แผนการเรียนรู้ เรื่องพืชสมุนไพรท้องถิ่นที่ควรรู้

1.6) แผนการเรียนรู้ เรื่องการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

1.7) แผนการเรียนรู้ เรื่องการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร

5.1.1.3 เป้าหมายของหลักสูตร

1) เพื่อให้ผู้เรียนในท้องถิ่น ได้มีความรู้ความเข้าใจความเป็นมาและความสำคัญของพืชสมุนไพร

2) เพื่อให้ผู้เรียนในท้องถิ่น ได้มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพืชสมุนไพร

3) เพื่อให้เยาวชนในท้องถิ่น ได้มีความรู้เกี่ยวกับกลุ่มอาการของโรคที่ควรใช้หรือไม่ควรใช้สมุนไพร

4) เพื่อให้ผู้เรียนในท้องถิ่น สามารถปรุงยาจากพืชสมุนไพรได้

5) เพื่อให้ผู้เรียนในท้องถิ่น ได้มีความรู้กลุ่มอาการโรคที่พบบ่อยในท้องถิ่นและพืชสมุนไพรท้องถิ่นที่ใช้ในการรักษา

6) เพื่อให้ผู้เรียนในท้องถิ่น ได้มีความรู้ความเข้าใจการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจจากพืชสมุนไพร

7) เพื่อให้ผู้เรียนในท้องถิ่น สามารถเป็นชุมชนต้นแบบในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร

8) เพื่อให้ผู้เรียนในท้องถิ่น มีทักษะการทำงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและพัฒนาความฉลาดทางความคิดและอารมณ์

9) เพื่อให้ผู้เรียนในท้องถิ่น มีเจตคติที่ดี ตระหนักถึงคุณค่าภูมิปัญญาพืชสมุนไพร

10) เพื่อให้เยาวชนในท้องถิ่น มีความตระหนักในด้านจิตอาสาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตน

11) เพื่อให้ยุวชนน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เพื่อให้คนในท้องถิ่นภูมิคุ้มกันสามารถพึ่งพาตนเองได้ในด้านยาโดยนำพืชสมุนไพรท้องถิ่นมาดูแลสุขภาพ

5.1.1.4 การนำหลักสูตรไปใช้

นำไปใช้เพื่อการพัฒนาเยาวชนในท้องถิ่น เพื่อให้เป็นต้นแบบในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร

5.1.1.5 จำนวนผู้เรียน 17 คน

ยุวชนประชากรที่อยู่ในช่วงอายุ 11 - 13 ปี เพศหญิงและเพศชาย กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านหนองแวง บ้านหนองจิกและบ้านโนนคูน ตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น

5.1.1.6 ระยะเวลาฝึกอบรม

ระยะเวลาฝึกอบรม เป็นหลักสูตรระยะสั้น 60 ชั่วโมงอบรมเฉพาะวันเสาร์ และวันอาทิตย์วันละ 3 ชั่วโมง ระหว่างเวลา 09.00 - 12.00 น. รวม 20 วัน

5.1.1.7 การจัดกิจกรรมการสอน

หลักสูตรนี้ใช้แนวทางจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนให้มีโอกาสปฏิบัติการเรียนรู้จากประสบการณ์ และการทดลองทำด้วยตนเอง ส่วนหน้าที่ของวิทยากร จะมีหน้าที่เป็นเพียงผู้อำนวยกระบวนการ (Facilitator) เพื่อให้การเรียนการสอนประสบผลยิ่งขึ้นจึงได้นำพุทธวิธีการสอน “พุทธลีลาการสอน 4 อย่าง” มาประยุกต์ใช้ คือ 1) ชี้ให้ชัด 2) ชวนให้ปฏิบัติ 3) ปล่อยให้กล้าและ 4) ปลุกให้รำเริง หรือแจ่มแจ้ง จูงใจ แก่ลี้วกล้ารำเริง (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต, 2546 : 1)

5.1.1.8 การวัดและประเมินผล การประเมินยุวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์

ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3 ด้าน

1) ด้านความเก่งมีความรู้ หมายถึง มีความรู้ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรในท้องถิ่นของตนคิดเป็นหมายถึงเรียนรู้จนเข้าใจ สามารถคิดต่อยอดความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้การคิดสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพรในท้องถิ่นทำเป็นหมายถึงสามารถนำผลจากการคิดเป็นมาลงมือทำงานบรรลุผลนำไปใช้ได้จริง นำแนวคิดการคิดสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพรในท้องถิ่นผลิตได้จริงและสามารถถ่ายทอดความรู้แก่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง

1.1) การวัดและประเมินผลความรู้

1.1.1) แบบประเมิน

1.1.2) การปฏิบัติกิจกรรม

1.1.3) ใบงาน

1.1.4) ผลงาน

1.2) การวัดและประเมินผลการคิดเป็น

1.2.1) ใบงาน

1.3) การวัดและประเมินผลการทำเป็น

1.3.1) การปฏิบัติกิจกรรม

1.3.2) ผลงาน

2) ด้านความดีมีใจเอื้อเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือมีเจตคติที่ดี ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ มีความภาคภูมิใจในพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาพืชสมุนไพรที่มีในท้องถิ่นนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองรวมทั้งมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรบุคลิกภาพที่ดีมีความสุขเรียบร้อย และวาจาสุภาพ

2.1) การวัดและประเมินผลความเอื้อเพื่อ แบ่งปัน ช่วยเหลือ บุคลิกภาพที่ดี สุขภาพเรียบร้อย วาจาสุภาพ

2.2) แบบสังเกตพฤติกรรม

2.3) การวัดและ ประเมินเจตคติที่ดี ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ มีความภาคภูมิใจในพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาพืชสมุนไพรที่มีในท้องถิ่นนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองรวมทั้งมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร

2.3.1) การปฏิบัติกิจกรรม

2.3.2) การสะท้อนผลด้วยการบอกเล่าของผู้เข้าร่วมฝึกอบรม

3) ด้านความมีจิตอาสาเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรของท้องถิ่นเป็นผู้เผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรของท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จัก

3.1) การวัดและประเมินผล

3.1.1) ใบงาน โครงการ

3.1.2) การปฏิบัติกิจกรรม

3.1.3) การสะท้อนผลด้วยการบอกเล่าของผู้เข้าร่วมฝึกอบรม

ผู้ปกครองและชุมชน

5.1.1.9 สถานที่ฝึกอบรม

ศูนย์เรียนรู้สีนวลสมุนไพรมูล เลขที่ 109 หมู่ที่ 4 ตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน
จังหวัดขอนแก่น

5.1.1.10 แผนการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการฝึกอบรมชุมชนต้นแบบด้านการ
อนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร มีจำนวน 7 แผนการจัดการเรียนรู้ ดังตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1

แผนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการฝึกอบรมชุมชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร

แผนการจัดการเรียนรู้	วัตถุประสงค์ของแผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วิธีสอน	การประเมินผล
1. ความ เป็นมาและ ความสำคัญ ของพืช สมุนไพร	1. ให้ผู้เรียนได้รู้ถึง ความสำคัญของการจัด อบรมหลักสูตรชุมชน ต้นแบบการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร ความหมายของชุมชน ต้นแบบฯ และ คุณลักษณะอันพึง ประสงค์	นำเข้าสู่หลักสูตร แนะนำ ศูนย์เรียนรู้สีนวลสมุนไพรมูล แนะนำหลักสูตร ความหมายและความสำคัญ ของชุมชนต้นแบบและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของชุมชนต้นแบบด้านการ อนุรักษ์ภูมิปัญญาพืช สมุนไพร	1. วิทยากร บรรยาย 2. ใบบงานประเมิน ความรู้ (1 ชั่วโมง)	1. ใบบงาน
	2. เพื่อให้ชุมชนในท้องถิ่น ได้มีความรู้ความเข้าใจ ใจความเป็นมาและ ความสำคัญของพืช สมุนไพร	1. แนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียง 2. สมุนไพร หมายถึง สิ่งที่ได้จากธรรมชาติ แร่ธาตุและสัตว์ 3. สำหรับหลักสูตรนี้ มุ่งเน้นให้เรียนรู้ พืชสมุนไพร		

(ต่อ)

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

แผนการ จัดการเรียนรู้	วัตถุประสงค์ของแผน การเรียนรู้	สาระสำคัญ	วิธีสอน	การประเมินผล
		4. พืชสมุนไพรมายังถึง พืชที่มีสรรพคุณ		
		5. พืชสมุนไพรมี ความสำคัญต่อ การดำรงชีพใช้เป็น อาหารและยา		
		6. ประวัติความเป็นมา ของสมุนไพรไทย		
2. ความรู้ เบื้องต้น เกี่ยวกับพืช สมุนไพร	เพื่อให้เยาวชนในท้องถิ่น ได้มี ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพืช สมุนไพร	1. ต้นพืชสมุนไพร ประกอบไปด้วย 5 ส่วน คือราก ลำต้น ใบ ดอก ผลและแต่ ละส่วนของต้นอาจ มีสรรพคุณทางยา แตกต่างกัน หรือแต่ ละส่วนอาจมี สรรพคุณเหมือนกัน แต่ความเข้มข้นของ ตัวยามากน้อยต่างกัน	1. วิทยากร บรรยาย 2. ให้เยาวชนปฏิบัติ กิจกรรม 2.1 ซึ่ส่วนต่าง ๆ ของสมุนไพร ราก ลำต้น ใบ ดอก ผล 2.2 หยิบวัสดุดวง วัดช้อน แก้ว กำ มัด 2.3 เกมส์เก็บ สมุนไพรโดย ให้ใบงาน ให้ เก็บสมุนไพร จากสวนแล้ว บอกชื่อ ลักษณะรูป สี กลิ่น รสของ พืชสมุนไพร (1 ชั่วโมง)	1. ประเมินผล จากสภาพ จริงขณะ ปฏิบัติ กิจกรรม โดยใช้แบบ บันทึก 2. ใบงาน (เกมส์)
		2. วิธีการตรวจ วัดพืช สมุนไพร กำมือ ส่วน ทั้ง 5 แก้ว ช้อนชา ช้อนโต๊ะ ด้วยชา ช้อนโต๊ะ ด้วยชา		
		3. ลักษณะของพืช สมุนไพร รูป สี กลิ่น รสอย่างไร		
		4. การใช้สมุนไพรต้อง ใช้ให้ถูกต้องถูก ส่วน ถูกขนาด ถูกวิธี ถูกกับโรค		

(ต่อ)

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

แผนการจัดการเรียนรู้	วัตถุประสงค์ของแผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วิธีสอน	การประเมินผล
		5. ประโยชน์ของพืชสมุนไพร		
3. กลุ่มอาการของโรคที่ควรใช้หรือไม่ควรใช้สมุนไพร	เพื่อให้เยาวชนในท้องถิ่น ได้มีความรู้เกี่ยวกับกลุ่มอาการของโรคที่ควรใช้หรือไม่ควรใช้สมุนไพร	1. กลุ่มอาการของโรคที่ควรใช้สมุนไพร เช่น ท้องผูก ท้องอืด เพื่อ ไอ มีเสมหะ โรคเก๊าต์ นอนไม่หลับ พยาธิลำไส้ 2. กลุ่มโรคที่ไม่ควรใช้สมุนไพร เช่น โรคเรื้อรัง โรคร้ายแรง โรคเรื้อรัง โรคที่ยังพิสูจน์ไม่ได้ แน่นขัด วัณโรค กระดูหัก กามโรค ภูมิแพ้ สุนัขบ้ากัด บาดทะยัก 3. อาการแพ้สมุนไพร	1. วิทยากรบรรยาย 2. ทำแบบทดสอบ (1 ชั่วโมง)	1. แบบทดสอบ
4. วิธีการปรุงยาและการใช้ยาสมุนไพร	เรื่อง เพื่อให้เยาวชนในท้องถิ่น สามารถปรุงยาจากพืชสมุนไพรได้	1. การเก็บรักษาพืชสมุนไพรการเก็บรักษาพืชสมุนไพรเอาไว้เป็นเวลานาน มักเกิดการขึ้นรา เกิดหนอน สีและกลิ่นเปลี่ยน ทำให้สมุนไพรเสื่อมคุณภาพลง การเก็บรักษาพืชสมุนไพรจึงเป็นสิ่งสำคัญ	1. วิทยากรบรรยาย 2. สอนปฏิบัติการปรุงยาโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม 3. ใบงานเพื่อปฏิบัติการสืบค้นข้อมูลสมุนไพรจากหนังสือที่เตรียมไว้ให้	1. ใบงาน 2. ประเมินผลจากสภาพจริงขณะปฏิบัติกิจกรรมโดยใช้แบบบันทึก

(ต่อ)

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

แผนการจัดการเรียนรู้	วัตถุประสงค์ของแผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วิธีสอน	การประเมินผล
		2. วิธีเก็บส่วนที่ใช้เป็นยา ต้องเก็บในช่วงเวลาที่เหมาะสม จะมีผลต่อฤทธิ์ในการรักษาโรคเก็บให้ถูกต้องเช่น ประเภทหัวต้องเก็บช่วงที่พืชหยุดเจริญเติบโต ซึ่งสังเกตได้จากใบดกม่วงหมดประเภทใบต้องเก็บช่วงที่พืชเจริญเติบโตมากที่สุดหรือบางชนิดเก็บช่วงใบอ่อนหรือไม่แก่เกินไป	และการค้นหาจากเว็บไซต์ (3 ชั่วโมง)	
		3. ข้อควรรู้เกี่ยวกับการปรุงยาไทยถ้าไม่ได้บอกว่าใช้สดหรือแห้งให้เข้าใจว่าใช้สดเวลาใช้ภายในถ้าไม่ได้ระบุวิธีใช้แล้วให้เข้าใจว่าใช้วิธีต้ม		
		4. วิธีปรุงยาไทยการต้มชง ดอง บั่นลูกกลอน ตำคั้นน้ำยาพอก		
		5. วิธีการกินยาสมุนไพรและปริมาณการกินยาสมุนไพรที่เหมาะสม		

(ต่อ)

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

แผนการจัดการเรียนรู้	วัตถุประสงค์ของแผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วิธีสอน	การประเมินผล
5. พืชสมุนไพรท้องถิ่นที่ควรรู้	เพื่อให้เยาวชนในท้องถิ่นได้มีความรู้เรื่องกลุ่มอาการโรคที่พบบ่อยในท้องถิ่นและพืชสมุนไพรท้องถิ่นที่ใช้ในการรักษา	<p>6. ประโยชน์ของพืชสมุนไพรที่เป็นผัก</p> <p>7. ประโยชน์ของพืชสมุนไพรเพื่อการรักษาโรค</p> <p>8. การสืบค้นข้อมูลความรู้เรื่องพืชสมุนไพรจากแหล่งต่าง ๆ</p> <p>1. โรคที่พบบ่อยในท้องถิ่น</p> <p>2. พืชสมุนไพรท้องถิ่นที่ใช้กับโรคที่พบบ่อยในท้องถิ่น</p> <p>3. ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรท้องถิ่นอาหารพื้นบ้าน หมอยาโบราณอาหารพื้นบ้านมีพืชสมุนไพร (ผัก) เป็นส่วนประกอบในอาหารและเป็นเครื่องเคียง แต่ละท้องถิ่นมีอาหารท้องถิ่นที่แตกต่างกันมีผักพื้นบ้านที่ต่างกัน ประโยชน์ของผัก</p> <p>4. พืชสมุนไพรที่มีในท้องถิ่น ประโยชน์ของพืชสมุนไพร</p>	<p>1. วิทยากรบรรยาย</p> <p>2. ใบงานให้ฝึกปฏิบัติโครงการอาหารท้องถิ่น 1 อย่างพร้อมบอกส่วนประกอบที่เป็นพืชสมุนไพร (ผัก) ในอาหารหรือเป็นเครื่องเคียงและบอกสรรพคุณ</p> <p>3. ร่วมกันเก็บผักในสวนประกอบอาหารท้องถิ่น</p> <p>4. กิจกรรมเดินดูสวนสมุนไพรที่มีป้ายบอกชื่อด้านพืชสมุนไพรไว้แต่ละต้น</p> <p>วิทยากรบรรยาย สรรพคุณ</p>	<p>1. ใบงาน</p> <p>2. ประเมินผลจากสภาพจริงขณะปฏิบัติกิจกรรมโดยใช้แบบบันทึก</p>

(ต่อ)

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

แผนการจัดการ เรียนรู้	วัตถุประสงค์ของแผน การเรียนรู้	สาระสำคัญ	วิธีสอน	การประเมินผล
		5. กลุ่มอาการของโรค ที่พบมากในท้องถิ่น	5. กิจกรรมร่วมกัน เก็บพืชสมุนไพร ที่มีในสวน	
		6. พืชสมุนไพรท้องถิ่นที่ สามารถนำมาใช้เพื่อ รักษาตามกลุ่มอาการ	สมุนไพรนำมา แยกชนิด สรรพคุณตาม กลุ่มอาการของ โรค (4 ชั่วโมง)	
6. การสร้างมูลค่า ทางเศรษฐกิจ	เพื่อให้ชุมชนในท้องถิ่น ได้มี ความรู้ความเข้าใจการสร้าง มูลค่าทางเศรษฐกิจจากพืช สมุนไพร	1. วิธีการแปรรูปสมุนไพร การแปรรูปสมุนไพร คือ การเปลี่ยนแปลงสภาพ ของสมุนไพรให้ แตกต่าง ไปจากเดิม เพื่อ ประโยชน์การใช้งาน ที่หลากหลายมากขึ้น ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ เพื่อให้การแปรรูป ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพดี ตลอดจนถึงการรักษา ผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ ใกล้เคียงผลิตภัณฑ์เดิม เช่น แปรรูปเป็นผง น้ำ สารสกัด เป็นต้น	1. วิทยากรบรรยาย 2. ลงมือปฏิบัติจริง แบ่งกลุ่มทำชาใบ หม่อน เก็บใบ หม่อนจากต้น นำมาล้าง หั่น ตากแดด บรรจุ ชาใส่ซอง บรรจุ ซองชาลงในห่อ การทำครายี่ห่อ ให้ดูดี สามารถ ขายได้ในตลาด	1. ประเมินผลจาก สภาพจริงขณะ ปฏิบัติกิจกรรม โดยใช้แบบ บันทึก การทำชาใบ หม่อน การทำ ยาหม่อง การบรรจุ
		2. สอนการทำชาใบหม่อน	3. ปฏิบัติการทำยา หม่อง การบรรจุ ลงขวด (2 ชั่วโมง)	
		3. สอนการทำยาหม่อง		
		4. การบรรจุผลิตภัณฑ์เพื่อ จำหน่ายการอนุรักษ์ภูมิ ปัญญาพืชสมุนไพร หมายถึง การอนุรักษ์ต้น พืชสมุนไพรให้คงอยู่ และการรักษาภูมิปัญญา พืชสมุนไพรให้คงอยู่		

(ต่อ)

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

แผนการจัดการเรียนรู้	วัตถุประสงค์ของแผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วิธีสอน	การประเมินผล
			1. การประเมินความดี ความเอื้อเฟื้อ แบ่งบันจากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นการประเมินบุคลิกภาพจากสภาพที่เห็นจริง	การประเมินความดีด้วย 1. แบบสังเกตพฤติกรรม 2. เจตคติสะท้อนผลจากผู้เข้าร่วมอบรมและ
			2. การประเมินเจตคติที่ดี ทัศนคติถึงคุณค่าพืชสมุนไพร	ผู้ปกครอง
	1. การเป็นเยาวชนต้นแบบฯ ต้องมีจิตอาสาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ลักษณะของจิตอาสาด้านการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร		1. ใบบงานเสนอโครงการแนวคิดจิตอาสาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น 2. ลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามใบบงาน	ประเมินจิตอาสาด้วย 1. ใบบงาน 2. ปฏิบัติกิจกรรมตามใบบงาน 3. การสะท้อนผลด้วยการบอกเล่าของผู้เข้าร่วมอบรม ผู้ปกครองและชุมชน

5.1.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรการฝึกอบรมเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์

ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรฉบับร่าง

การประเมินหลักสูตรการฝึกอบรมเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรฉบับร่างเป็นการประเมินก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้ประเมินหาความเหมาะสมของหลักสูตร โดยใช้ระดับความคิดเห็น 5 ระดับ คือ

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน
ระดับความคิดเห็นมาก	ให้คะแนน 4 คะแนน
ระดับความคิดเห็นปานกลาง	ให้คะแนน 3 คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน

การแปลความหมาย จากค่าเฉลี่ยของกลุ่มดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	แปลความว่า	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	แปลความว่า	ระดับความคิดเห็นมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	แปลความว่า	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	แปลความว่า	ระดับความคิดเห็นน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	แปลความว่า	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงเนื้อหาตามที่คุณเชี่ยวชาญแนะนำ ได้ผลดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5.2

ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรการฝึกอบรมยุวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญา
พืชสมุนไพรฉบับร่าง

ประเด็นความเหมาะสมของรูปแบบการ พัฒนาเยาวชนต้นแบบฯ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านส่วนประกอบของหลักสูตร และแผนการเรียนรู้	4.93	0.45	เหมาะสมมากที่สุด
2. ด้านจำนวนวันและเวลา	4.90	0.45	เหมาะสมมากที่สุด
3. ด้านกระบวนการและกิจกรรม	4.90	0.45	เหมาะสมมากที่สุด
4. ด้านเนื้อ	4.90	0.45	เหมาะสมมากที่สุด
5. ด้านวิทยากรและการใช้สื่อ	4.93	0.45	เหมาะสมมากที่สุด
6. ด้านผลผลิตและประโยชน์ที่ได้รับ	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
รวม	5.00	0.39	เหมาะสมมากที่สุด

จากตารางที่ 5.2 พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับความเหมาะสมของ
หลักสูตรฝึกอบรมและแผนการเรียนรู้ต่อการนำไปใช้ พบว่า หลักสูตรและแผนการเรียนรู้โดยรวม
มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ($\bar{X}=4.93$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ด้านผลผลิตและประโยชน์ที่จะได้รับมีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสูงสุด (\bar{X} = 5.00) รองลงมามีระดับความเหมาะสมเท่ากันสองด้านคือ ด้านส่วนประกอบของหลักสูตรและด้านวิทยาการและการใช้สื่อ (\bar{X} = 4.93) ส่วนด้านจำนวนวันเวลาด้านกระบวนการและกิจกรรมและด้านเนื้อหา มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากันและเป็นลำดับสุดท้าย (\bar{X} = 4.90)

หลังจากการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมชุมชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรฉบับร่าง ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรฉบับที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินและตรวจสอบอีกครั้งเพื่อประเมินผลความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป ดังตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3

ผลการประเมินประเด็นความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาชุมชนต้นแบบ

ประเด็นความเหมาะสมของรูปแบบ การพัฒนาชุมชนต้นแบบ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D	แปลผล
ด้านส่วนประกอบของหลักสูตรและแผนการเรียนรู้			
1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสม	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
2. การกำหนดผู้เรียนมีความเหมาะสม	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
3. ความเหมาะสมของแผนการเรียนรู้ในแต่ละแผน	4.80	0.45	เหมาะสมมากที่สุด
รวม	4.93	0.45	เหมาะสมมากที่สุด
ด้านจำนวนวันและเวลา			
1. จำนวนวันที่ใช้	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
2. เวลาที่ใช้ในภาคทฤษฎี	4.80	0.45	เหมาะสมมากที่สุด
3. เวลาที่ใช้ในภาคปฏิบัติ	4.90	0.45	เหมาะสมมากที่สุด
รวม	4.90	0.45	เหมาะสมมากที่สุด
ด้านกระบวนการและกิจกรรม			
1. ลำดับขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้มีความเหมาะสม	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
2. กิจกรรมในแผนการเรียนรู้ มีความเหมาะสม	4.80	0.45	เหมาะสมมากที่สุด
รวม	4.90	0.45	เหมาะสมมากที่สุด

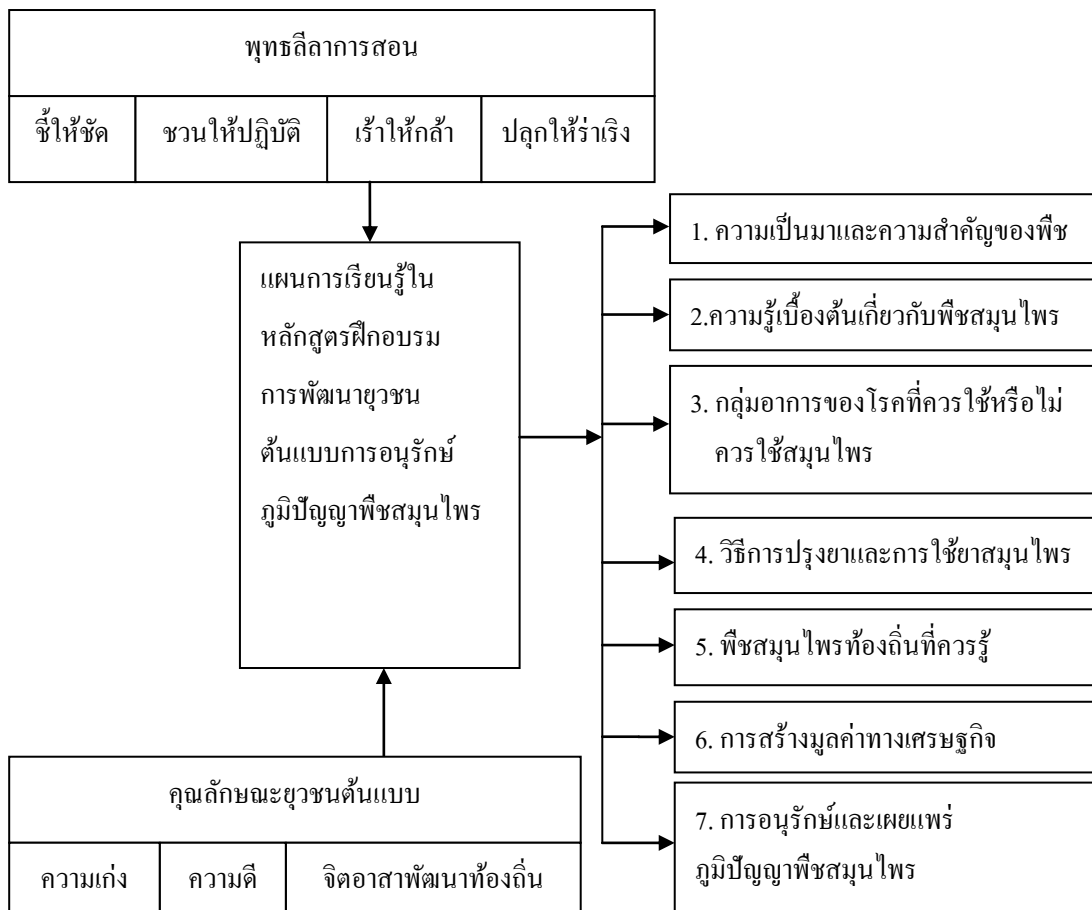
ประเด็นความเหมาะสมของรูปแบบ การพัฒนาชุมชนต้นแบบ	ระดับความคิดเห็น		
	X	S.D	แปลผล
ด้านเนื้อหา			
1. เนื้อหา มีความสมบูรณ์ ครบถ้วน	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
2. เนื้อหา มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
3. เนื้อหา มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.80	0.45	เหมาะสมมากที่สุด
4. การนำเสนอ เนื้อหา มีความน่าสนใจ	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
5. การเรียงลำดับ เนื้อหา มีความเหมาะสม	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
รวม	4.90	0.45	เหมาะสมมากที่สุด
ด้านวิทยากรและสื่อ			
1. บทบาทของวิทยากรในการอำนวยความสะดวก	4.80	0.45	เหมาะสมมากที่สุด
2. องค์กรความรู้ของวิทยากร	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
3. การกำหนดสื่อที่ใช้ในการเรียนรู้	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
รวม	4.93	0.45	เหมาะสมมากที่สุด
ด้านผลผลิตและประโยชน์ที่จะได้รับ			
1. การเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ เจตคติ และมีทักษะในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
2. การเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนางานด้วยตนเอง	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
3. การเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์พืชสมุนไพร	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
4. การเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อบทบาทการเป็นชุมชนต้นแบบด้านภูมิปัญญาพืชสมุนไพร	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
รวม	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด

จากตารางที่ 5.3 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในรายด้านความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรการฝึกอบรมทั้ง 6 ด้านต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนต้นแบบมีความเหมาะสมมากที่สุดทุกด้าน สามารถเรียงลำดับความสำคัญจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้ดังนี้เรียงลำดับค่าคะแนนจากมากไปหาน้อย คือ อันดับที่ 1 คือด้านด้านผลผลิต

และประโยชน์ที่จะได้รับโดยรวมสูงสุด (\bar{X} = 5.00) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมีความเหมาะสมที่สุดทุกข้ออันดับที่ 2 คือด้านส่วนประกอบของหลักสูตร และด้านวิทยาการและการใช้สื่อมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ (\bar{X} = 4.93) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมีความเหมาะสมที่สุดทุกข้ออันดับที่ 3 ด้านจำนวนวันและเวลาด้านกระบวนการและกิจกรรม และด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ (\bar{X} = 4.90) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมีความเหมาะสมที่สุดทุกข้อ

5.1.3 ผลการจัดทำแผนการเรียนรู้ตามแนวทางพุทธลีลาการสอน

จากการจัดทำแผนการเรียนรู้ในหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาชุมชนต้นแบบฯ ที่ผู้วิจัยได้จัดทำตามแนวทางพุทธลีลาการสอน สามารถสรุปเป็นรูปแบบ (Model) ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ดังภาพที่ 5.1 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 5.1 ผลการจัดทำแผนการเรียนรู้ตามแนวทางพุทธลีลาการสอน

จากภาพที่ 5.1 สรุปได้ว่าหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์
ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร มีแผนการเรียนรู้ที่ประยุกต์จากแนวทางพุทธลีลาการสอนผนวกกับคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ของเยาวชน ซึ่งจากหลักสูตรผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้และประเมินผล

